

2
Histeri massave.
Halley do të përmirësuar në vitin 1519, pak
kohë pararënies së perandorisë Aztekë.
Njohimi se ishtë i kometës
Halley do të përmirësuar në vitin 1552.

Përkthimi: Mirza Hafizi
TULIP Creative Commons

Vizionifaqen
<http://www.vtulip.com>

mësuar më shumë rritetë
sëri dhe përtëmuntë
paraqitur në minilibër.

Përkthimi: Mirza Hafizi
TULIP Creative Commons

Që në kohërat më të hershme, njërenzitë
ka tërhequr shfaqja e disa vjevë të
pazakonta, në formën e njollave të
zbehta e me vija të zgjatura si fikë-të
verdhë, aq të ndryshme nga plkat e
dritës, që janë së ose planetë. Ndryshe
nga vjet, që kanë pozicione relativë të
pandryeshueshme, dhe planeteve, që i
ndryshojnë rregullisht pozicionet e
tyre, shfaqja e kometave ishtë komplekt
e papritur - deri në shekullin 17, siç do
ta shohim.

Eshëtë kjo arsyjeja që në disa kultura
kometat lidheshin me djalin apo
konsideroheshin shenja oqzurzës.
Shfaqja e tyre në qell shpesh pasqehen
nga një shi metoresh, cili bërtë edhe
më të frikshme. Edhe në shekullin 20,
afrimi i kometave mundi të ndizte
frikërat iracionale.

Kur Toka u formua, temperatura e saj u
ngrit, kaq shumë sa ujë avulloi dhe ikunë
hapësirë. Po, nga vjen një oqeanevë?
Përmë shumë se tridhetë vite, punimet
kanë sugjeruar që vijë në Tokë eshtë sjellë
nga kometat. Megjithatë, analiza e
kometave kishtë treguar se vijë që ato
mbartin nuk eshtë identik me vijën e
oceaneve; ai eshtë më i pasur me deuter:
Për më tepër, ndërsa illogartjet e para
jepnini një numër të mjaftueshëm
goditjesh me kometat, punimet e fundit e
kundërshtuan këtë mundësi. Kondritet
karbonike ngadallojnë asteroidin mes Marsit
dhe Jupitert, dukur të jenë kandidat më i
mirë.

Në vitin 2011 u zbulua se vijë nga kometata
Hartley 2 është artifitë e oqeaneve. Tari
mendohet se të është këto burime janë të
përfshira. Megjithatë, ka edhe hipoteza
të tjera.

7

Struktura e kometës
Në ditët e sotme, natyra e kometave
është kuptuar mirë. Ato kanë një
bërrhamë të ngurtë disa kilometër të
cila përbëhet nga akulli i shkëmb (akulli i
pistës), thoshte astronomi Fred Whipple.
Kuri afrohen Diallit, kometat bëhen më të
ndritshme, aq i avullgërë dhe prodhojnë
një atmosferë të rëndësishme: **flokajën**, që
mund të jetë mbi një milionë km në
diametër.
Samë afër Diallit, shkyplja e rezatimit
diellor është erërat diellorë bëhen ndikuese
dhe kështu shfaqet një **blëndë** gazi dhe
pluhurash. Ky bështë nuk shtrihet përgjatë
trajektorës së kometës balonë (shih fracion
përballë). Pluhuri i mështrohet shkypljes së
rezatimit, kurse gazzi ndikohet nga fusha
magnetike e erës diellorë, prandaj dy
bështat dallohen nga njëri-tjetri.

10

Oqeanet imbuqojnë
71% të sipërfaqes së
Tokës, dhe imbuqinë
 1.4×10^{18} ton vjeç.
Një kometë diametër 5 km ka një masë
prej 5×10^{11} tonësh. Përafjedqisht, do të mjaftojnë 3
një miliardë vitesh, do të mjaftojnë 3
përpjaje kometasë për çdo rije një vjet, për
të imbushtur oqeanet.

Kometat që godaatin Tokën - Gjazët i madhës së landit.

Ideja se vijë në oqeanë është sjellë nga
kometat, osë asteroidet nuk mbrohet
nga të gjithë shkendëzatërat. Disa psh.,
besqinë se ky vijë vjen nga Gjerasat, si ata
që shohim sot e kësaj ditë, të cilët
nxjerrin vijin nga brendësia e Tokës.

11

Universi i në xhepin tim No. 22
Kur Toka u formua, temperatura e saj u
ngrit, kaq shumë sa ujë avulloi dhe ikunë
hapësirë. Po, nga vjen një oqeanevë?
Përmë shumë se tridhetë vite, punimet
kanë sugjeruar që vijë në Tokë eshtë sjellë
nga kometat. Megjithatë, analiza e
kometave kishtë treguar se vijë që ato
mbartin nuk eshtë identik me vijën e
oceaneve; ai eshtë më i pasur me deuter:
Për më tepër, ndërsa illogartjet e para
jepnini një numër të mjaftueshëm
goditjesh me kometat, punimet e fundit e
kundërshtuan këtë mundësi. Kondritet
karbonike ngadallojnë asteroidin mes Marsit
dhe Jupitert, dukur të jenë kandidat më i
mirë.

Shfaqja e kometave në qjell

Bërrhamë e kometës G7P/Churyumov-Gerasimenko, fotografuara nga sonda Rosetta në Shintator 2014. (ESA)
Flokaja e kometës 17P/Holmes në 2007. (Mazhi i përfshiruar me teleskopin CFH)

Drejtimi i bështave të kometës në lindje me pozicionin rridaj Diellit. Ato janë gjithmonë kundërsit Diellit.

6

(Foto emri: gjigantë astronomi anotat)

6

Bështë e së blu përfjelzë dhe
bështë me bështë e bardhë përfjelzë,
trajektorëndjek trajektorë e balonës.